

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱፊሳ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- ሪመምበር ዘ ፑረሰት ኮሚዩኒቲ - ጠበቃ ለሜሳ ያደታ ቀረቡ

ተጠሪ፡- ዘውድነሽ ማሞ - ቀረቡ

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የአሰሪና ሰራተኛ ጉዳይ አዋጅ ቁጥር 377/1996"ን" መሰረት አድርጎ የቀረበን የግል የስራ ክርክር የሚመለከት ሲሆን ክርክሩ የተጀረመው የአሁኗ ተጠሪ ባሁኑ አመልካች ላይ በአዳማ ወረዳ ፍርድ ቤት በመሰረቱት ክስ መነሻ ነው። የአመልካች የክስ ይዘትም ባጭሩ ሲታይ ከአመልካች ጋር የመሰረቱት የስራ ውል ግንኙነት ከሕግ ውጪ የተቋረጠባቸው መሆኑን ጠቅሰው የተለያዩ ክፍያዎች እንዲከፍሏቸውና የስራ ልምድ ምስክር ወረቀት እንዲሰጣቸው ይወሰንላቸው ዘንድ ዳኝነት መጠየቃቸውን የሚያሳይ ነው። የአሁኑ አመልካች ለክሱ በሰጠው መልስም የተጠሪ የስራ ድርሻ ሕጻናትን መንከባከብ ሲሆን ከምትንከባከባቸው ሕጻናት ውስጥ ፍፁም ወርቁ የሚባለውን ደብዳቤ ሰውነቱ እስኪላጥ ድረስ ጉዳት ማድረግ በመረጋገጡ የተፈጸመ ስንብት በመሆኑ ሕጋዊ ስለሆነ የሚከፈላት ክፍያ የለም ሲል ተከራክሯል። የስር ፍርድ ቤትም የግራ ቀኙን ክርክርና የሰነድ ማሰረጃ መርምሮ ህፃኑ መደብደቡ ቢረጋገጥም ድብደባውን የፈፀሙት ተጠሪ ስለመሆናቸው አልተረጋገጠም በሚል ምክንያት ስንብቱ ሕገ ወጥ ነው ብሎ አመልካች ለተጠሪ የተለያዩ ክፍያዎች ሊከፍሏቸው ይገባል በማለት የክፍያዎችን አይነትና መጠን ለይቶ ወስኗል። በዚህ ውሳኔ አመልካች ባለመስማማት ይግባኙን ለአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቦ ግራ ቀኙ ከተከራከሩና ተደበደቡ የተባለው ሕፃን ቀርቦ ከተሰማ በኋላ ተጠሪ ድርጊቱን መፈጸማቸው ተረጋግጧል ተብሎ ስንብቱ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 27(2)፣ 14(2)(ሀ) እና 27(1(ረ)) መሰረት ሕጋዊ ነው በማለት የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ሙሉ በሙሉ ተሸሯል። ከዚህ በኋላም ተጠሪ የሰበር አቤቱታቸውን ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው ግራ ቀኙ ከተከራከሩ በኋላ የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ ተሸሮ የወረዳው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ ጸንቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ነው።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም ተጠሪ በሚንከባከቡት ሕፃን ላይ በድብደባ ተግባር ጉዳት ያደረሱ ስለመሆኑ ተረጋግጦ እያለ የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ የሻረው ያላላግባብ ነው የሚል ነው። አቤቱታው ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ

ሊታይ የሚገባው መሆኑ ታምኖበት እንዲቀርብ ከተደረገ በኋላ ለተጠሪ ጥሪ ተደርጎላቸው ቀርበው ግራ ቀኙ በጽሑፍ ተከራክረዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታ መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል። እንደመረመረውም የአመልካች የስንብት እርምጃ ሕገ ወጥ ነው ተብሎ ለተጠሪ የተለያዩ ክፍያዎች እንዲከፍል መወሰኑ ባግባቡ ነው ወይስ አይደለም የሚለው ነጥብ በጭብጥነት ሊታይ የሚገባው ሁኖ አግኝቶታል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው አመልካች ድርጅት ከሚሰራቸው ስራዎች መካከል የህጻናት እንክብካቤ የሚገኝበት መሆኑንና የተጠሪ ስራም ሕጻናትን መንከባከብ መሆኑን፣ ተጠሪ ከአመልካች ጋር የመሰረቱት የስራ ውል ሊቋረጥ ችሏል በማለት አመልካች የሚከራከረው ተጠሪ ፍጹም ወርቁ የተባለ ሕፃን ላይ በድብደባ ተግባር ጉዳት አድርሰዋል በሚል መሆኑንና ይህንኑ ክርክሩን ለማስረዳትም የሰነድ ማስረጃዎችን ማቅረቡን፣ የወረዳው ፍርድ ቤትና የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ተጠሪ ለድርጊቱ ተጠያቂ ሊሆኑ አይችሉም ወደሚለው ድምዳሜ ደርሰው ስንብቱ ሕገ ወጥ ነው ለማለት የቻሉት ድርጊቱን ተጠሪ ስለመፈጸማቸው አመልካች አምነዋል በማለት ያቀረበው ሰነድ ቢኖርም ተጠሪ በፍርድ ቤት ሲቀርቡ ሰነዱን ክደው የተከራከሩ በመሆኑና የህክምና ማስረጃውም ጉዳቱ በተጠሪ ስለመድረሱ ያረጋግጣል ሊባል የሚችል አይደለም በሚል ምክንያት መሆኑን፣ የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ግን ድብደባው ተፈፅሞበታል የተባለውን ሕጻን አስቀርቦ ጉዳቱ በተጠሪ የደረሰበት ስለመሆኑ በማረጋገጥ የስር ፍርድ ቤትን ውሳኔ የሻረው መሆኑን ነው።

እንግዲህ ከላይ ከተገለፀው የፍርድ ቤቶች የውሳኔ አሰጣጥ ሂደት መገንዘብ የሚቻለው በሕፃኑ ላይ አካሉ ላይ ጉዳት የደረሰበት መሆኑ በሁሉም ፍርድ ቤቶች የተረጋገጠ ሁኖ ጉዳቱ በምን ምክንያት ነው የደረሰው? በሚለው ጥያቄ ላይ ግን የተለያዩ ድምዳሜ ፍርድ ቤቶች የያዙ መሆኑን ነው። የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ግን በሕፃኑ ላይ ጉዳቱ እንዴት ደረሰ? ለሚለው ጥያቄ ሕፃኑን በችሎት በማስቀረብ ሰምቶ ጉዳዩን በአግባቡ አጣርቶ ተጠሪ ጉዳቱን ስለማድረሳቸው አረጋግጧል። የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ግን በወረዳው ፍርድ ቤት የቀረቡትን የሰነድ ማስረጃዎችን መሰረት በማድረግ ተጠሪ ጉዳቱን አድርሰዋል ለማለት የሚቻል አይደለም ወደሚለው ድምዳሜ የደረሰው የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በፍሬ ነገር ደረጃ ያረጋገጠውን የሕፃኑን ቃል በመተው ነው። ይህ ደግሞ ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግስት አንቀፅ 80(3(ለ)) እና በክልሉ ሕገ መንግስት አንቀፅ 64(2(ሐ)) እንዲሁም በክልሉ ፍርድ ቤቶች ማቋቋሚያ አዋጅ ቁጥር 141/2000 አንቀፅ 31 የተሠጠውን መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ማረም ስልጣን ባግባቡ ያሳገናዘበ ነው። የሰበር ችሎቱ ፍሬ ነገርን ማጣራት ወይም ማስረጃን የመመዘን ስልጣን የሌለው መሆኑን ከተጠቃሽ ሕጎች ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ መገንዘብ ይቻላል። በመሆኑም ድብደባውን ማን አደረሰው የሚለው ጥያቄ ፍሬ ነገርን የማጣራትና ማስረጃን የመመዘን ስልጣን ባለው የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተረጋግጦ እያለ ይኸው ፍሬ ነገር በክልሉ ሰበር ሰሚ ሳይታይ መታለፉ በህጋዊ ምክንያት ያለመሆኑን ተገንዝበናል። የዙኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሕፃኑን በራሱ ተነሳሽነት አስቅረዎ መስማቱም በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 345(1) መሰረት ለትክክለኛ ፍትህ አሰጣጥ ሲል ተጨማሪ ማስረጃ ማስቀረብ እንደሚችል በሕጉ የተሠጠውን ስልጣን መጠቀሙን ያሳያል ከሚባል በስተቀር በማስረጃ አቀራረብና አቀባበል ደንብ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ፈጽሟል ለማለት የሚቻልበት ምክንያት የለም። የዙኑ ከፍተኛ

ፍርድ ቤት ህጻኑ የተደበደበውና ጉዳቱ የደረሰበት በተጠሪ ስለመሆኑ ለማረጋገጥ የተከተለው መንገድ ሕጋዊ ነው። ጉዳቱም በተጠሪ በተፈፀመው የድብደባ ተግባር የደረሰ ነው ከተባለ ይህ ጥፋት አንድን ሰራተኛ ያለማስጠንቀቂያ ለማሰናበት የሚያስችል ምክንያት መሆን ያለመሆኑን መመልከቱ ተገቢ ይሆናል። ማናቸውም ሰራተኛ ሕይወትና ንብረትን ለአደጋ የሚያጋልጥ ድርጊት መፈፀም ሕገ ወጥ ስለመሆኑ በአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀፅ 14(2(ሀ))ስር የተመለከተ ሲሆን በአንቀጽ 27(1(ቀ)) ስር ደግሞ በአንቀጽ 14(2) ስር የተመለከቱትን ሕገ ወጥ ድርጊቶችን መፈፀም የስራ ውሉን ያለማስጠንቀቂያ ለማቋረጥ የሚያስችል ሕጋዊ ምክንያት ስለመሆኑ በግልጽ ተመልክቷል። በመሆኑም ተጠሪ በሚንከባከቡት ሕፃን ላይ የድብደባ ተግባሩን መፈፀማቸው በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት በተደረገው የፍሬ ነገር ማጣራትና የማስረጃ ምዘና የተረጋገጠ ሁኖ በሕፃኑ ላይ ደረሰ የተባለው ጉዳትም ሲታይም ሕይወቱን ለአደጋ ሊያጋልጥ የማይችል ነው ሊባል የሚችልበትን ሕጋዊ ምክንያት የሌለ ስለመሆኑ ተገንዝበናል። ስለሆነም አመልካች ከስራ የተሰናበቱት በአዋጁ አንቀፅ 27(1(ቀ)) ድንጋጌ በመሆኑ ስንብቱ ሕገ ወጥ ነው ሊባል የሚችልበት አግባብ የለም። በዚህም ምክንያት የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በመሻር የሰጠው ውሳኔ ለሰበር ችሎቱ በሕገ ተለይቶ ከተሰጠው ስልጣን ውጪ ከመሆኑም በላይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 345 መሰረት ለይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የተሰጠውን ስልጣን ያላገናዘበና በውጤቱም የአዋጅ ቁጥር 377/1996 አንቀጽ 27(1(ቀ)) ድንጋጌን የጣሰ በመሆኑ ውሳኔው መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ያለበት ሁኖ ስለአገኘን ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የኦሮሚያ ክልል ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 135103 መጋቢት 24 ቀን 2004 ዓ.ም. የሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ተሸሯል።
2. በአዳማ ልዩ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁጥር 12443 ሕዳር 25 ቀን 2004 ዓ.ም. የተሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 348(1) መሰረት ጸንቷል።
3. አመልካች ተጠሪን ያሰናበተው በሕገ አግባብ ስለሆነ ስንብቱ ሕጋዊ ነው ብለናል። አመልካች ከተጠሪ ደመወዝ ብቻ በመቁረጥ ሲያጠራቅም የነበረ የፕሮቪደንት ፈንድ ካለ ይህንኑ ተጠሪ ከመጠየቅ ይህ ውሳኔ አያግዳቸውም ብለናል።
4. ወጪና ኪሳራ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።
 መዘገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዘገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ት/ዘ